

Sygn. akt IA Ca 699/12 Sygn. akt IA Ca 699/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Edyta Mroczek (spr.)

Sędziowie: SA Maciej Dobrzyński

SA Robert Obrębski

Protokolant: st. sekr. sąd. Monika Likos

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa J. D., S. D.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Zdrowia, Wojewodę (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 22 lutego 2012 r., sygn. akt I C 1067/09

1. oddala apelację;

2. zasądza od J. D. i S. D. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwoty po 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

IA Ca 699/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 października 2009 roku skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Zdrowia i Wojewodę (...) powodowie J. D. i S. D. domagali się zasądzenia kwot nie mniejszych niż 3 833 946 zł na rzecz każdego z nich, z ustawowymi odsetkami od dnia wydania orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za szkodę rzeczywistą polegającą na pozbawieniu prawa własności do nieruchomości, poniesioną na skutek wydania decyzji administracyjnej z dnia 18 lipca 1969 roku, której nieważność stwierdzona została decyzją Ministra Zdrowia z dnia 23 października 2006 roku o sygn. (...), utrzymaną następnie w mocy decyzją Ministra Zdrowia z dnia 19 grudnia 2006 roku o sygn. (...).

Ponadto powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego kwot nie mniejszych niż 390 000 zł na rzecz każdego z nich z ustawowymi odsetkami od dnia wydania orzeczenia do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za utracone korzyści, jakie ponieśli na skutek wydania decyzji administracyjnej z dnia 18 lipca 1969 roku, przy czym utratą korzyści po stronie powodów jest pozbawienie ich prawa posiadania, korzystania, dysponowania i czerpania korzyści z opisanej w pozwie nieruchomości w okresie od dnia 27 października 1999 roku do dnia wydania orzeczenia w sprawie, a ewentualnie wnieśli o ustalenie, że są właścicielami nieruchomości o powierzchni 15.7146 ha, położonej we wsi

M., w gromadzie W., powiat O., wpisanej do ksiąg hipotecznych pod nazwą (...) jako własność J. z N. D. wraz z znajdującymi się na niej budynkami: mieszkalnym, gospodarczym i innymi częściami składowymi i przynależnościami nieruchomości.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Zdrowia i Wojewodę (...) wniósł o oddalenie powództwa a także zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 19 października 2011 roku, sprecyzowanym pismem z dnia 20 października 2011 roku powodowie cofnęli pozew wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w zakresie: żądania zasądzenia odszkodowania za szkodę rzeczywistą polegającą na pozbawieniu powodów prawa własności nieruchomości, w części przekraczającej kwoty po 500 000 zł na każdego z powodów, tj. w części przekraczającej wartość odszkodowania za pogorszenie stanu nieruchomości w stosunku do stanu nieruchomości na dzień 18 lipca 1969 roku, oraz żądania zasądzenia odszkodowania tytułem *lucrum cessans* i żądania ewentualnego o ustalenie. Podtrzymali powództwo w zakresie zasądzenia odszkodowania za szkodę rzeczywistą w kwocie nie mniejszej niż 500 000 zł na rzecz każdego z nich, polegającą na obniżeniu wartości nieruchomości, spowodowaną zmianami dokonanymi na nieruchomości po pozbawieniu poprzednika prawnego powodów prawa własności nieruchomości. Podkreślili, że cofnięcie pozwu we wskazanym zakresie uzasadnione jest zaspokojeniem roszczenia w części, tj. odzyskaniem przez powodów prawa własności nieruchomości i wpisaniem powodów do księgi wieczystej.

Pozwany Skarb Państwa ustosunkowując się do zmodyfikowanego żądania powodów wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa według norm przepisanych, również w zakresie, w jakim powodowie cofnęli pozew.

Kolejno w piśmie procesowym z dnia 6 lutego 2012 roku powodowie cofnęli swe oświadczenie o cofnięciu pozwu w zakresie żądania zasądzenia odszkodowania za szkodę rzeczywistą wynikającą z wydania z rażącym naruszeniem prawa decyzji administracyjnej z dnia 18 lipca 1969 roku przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Wnieśli o zawieszenie postępowania do zakończenia postępowania administracyjnego zainicjowanego wnioskiem Województwa (...) Marszałka Województwa (...) z dnia 12 grudnia 2011 roku o stwierdzenie nieważności decyzji Ministra Zdrowia z dnia 23 października 2006 roku oraz z dnia 19 grudnia 2006 roku.

Na rozprawie w dniu 08 lutego 2012 roku powodowie wskazali, że żądanie zawarte w pozwie obejmuje szkodę rzeczywistą polegającą na utracie prawa własności nieruchomości oraz na pogorszeniu stanu nieruchomości w stosunku do dnia 18 lipca 1969 roku do chwili obecnej.

Pozwany wyraził zgodę na cofnięcie pozwu w zakresie żądania obejmującego *lucrum cessans* i ustalenie, że powodowie są właścicielami nieruchomości, wnosząc o zasądzenie kosztów procesu także w zakresie cofniętej części pozwu.

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2012 roku Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo oraz obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Nieruchomość o powierzchni 15.7146 ha, położona we wsi M., w gromadzie powiat O., wpisana do ksiąg hipotecznych pod nazwą (...) stanowiła własność J. z N. D..

Orzeczeniem Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa - Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w O. z dnia 07 września 1960 roku, wydanym na podstawie art. 9 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego, przejęta została na własność Państwa, bez odszkodowania nieruchomości rolnej o powierzchni

15.7146 ha, położona we wsi M., w gromadzie W., powiat O., wpisana do ksiąg hipotecznych pod nazwą (...) stanowiącą własność M. N.. Orzeczenie powyższe zostało uchylone decyzją Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w W. z dnia 30 grudnia 1961 roku.

Następnie orzeczeniem z dnia 18 lipca 1969 roku Minister Zdrowia i Opieki Społecznej stwierdził na podstawie art. 2 i 17 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 25 lutego 1958 roku o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz. U. nr 11, poz. 37), że nieruchomości o powierzchni 15.7146 ha, położona we wsi M., w gromadzie W., powiat O., wpisana do ksiąg hipotecznych pod nazwą (...) jako własność J. z N. D. wraz ze znajdującymi się na niej budynkami: mieszkalnym, gospodarczym i innymi częściami składowymi i przynależnościami nieruchomości przeszła w całości na własność Państwa z dniem 08 marca 1958 roku i według stanu z tej daty. Ustalono prawo do odszkodowania za przejęty budynek o metrażu 113 m² oraz działkę siedliskową o powierzchni 2000 m², które zostało wypłacone w 1970 roku.

Decyzją z dnia 17 kwietnia 2001 roku Wojewoda (...) stwierdził nabycie przez Województwo (...) z mocy prawa w dniu 1 stycznia 1999 roku, nieodpłatnie własności nieruchomości zabudowanej położonej w Z., oznaczonej zgodnie z ewidencją gruntów w obrębie ewidencyjnym Z. jako działki ewidencyjne nr min.: (...) o pow. 17 575 m⁽⁽²⁾⁾, nr (...) o pow. 135 624 m⁽⁽²⁾⁾ i nr (...) o pow. 252 m⁽⁽²⁾⁾, uregulowane w księdze wieczystej Kw nr (...).

Decyzją z dnia 23 października 2006 roku o sygn. (...) Minister Zdrowia stwierdził nieważność orzeczenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 lipca 1969 roku o przejęciu na własność państwa nieruchomości o pow. 15 7146 ha położonej w Z. k/W. (Kw (...)) jako wydanego z rażącym naruszeniem prawa. Powyższa decyzja została utrzymana w mocy decyzją Ministra Zdrowia z dnia 19 grudnia 2006 roku o sygn. (...)

Z kolei decyzją z dnia 28 stycznia 2010 roku Minister Skarbu Państwa stwierdził nieważność decyzji Wojewody (...) z dnia 17 kwietnia 2001 roku w części dotyczącej stwierdzenia nabycia przez Województwo (...) z mocy prawa, nieodpłatnie własności nieruchomości zabudowanej położonej w Z., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki ewidencyjne nr (...), uregulowanych w księdze wieczystej KW nr (...) (obecnie KW nr (...)).

W dniu 13 kwietnia 2010 roku powodowie wpisani zostali do księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Otwocku jako właściciele nieruchomości położonej w Z. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki nr (...) (wcześniej działka (...)), nr (...) i nr (...). Powodowie złożyli do Sądu Rejonowego w Otwocku IV Wydziału Ksiąg Wieczystych wnioski o wpis w dziale II księgi wieczystej nr (...) prawa własności działki nr (...) z obrębu (...) Z..

Powód S. D. pozwem z dnia 23 marca 2011 roku skierowanym przeciwko Województwu (...) reprezentowanemu przez Marszałka Województwa (...) wniósł o wydanie nieruchomości. Nieprawomocnym wyrokiem z dnia 27 stycznia 2012 roku Sąd uwzględnił powództwo.

Wnioskiem z dnia 12 grudnia 2011 roku Województwo (...) - Marszałek Województwa (...) wystąpił o stwierdzenie nieważności decyzji Ministra Zdrowia z dnia 23 października 2006 roku oraz z dnia 19 grudnia 2006 roku w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 lipca 1969 roku.

Postanowieniem z dnia 08 marca 1971 roku Sąd Powiatowy (...) (sygn. akt I. Ns.IL255/71) stwierdził, że spadek po M. D. nabyli powodowie J. D. i S. D. po 1/2 części każdy z nich.

Sąd Okręgowy stwierdził, że z uwagi na źródło szkody wskazane przez powodów jako szkoda rzeczywista spowodowana wydaniem nieważnej decyzji administracyjnej Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 lipca 1969 roku, podstawę prawną roszczenia stanowi przepis art. 160 k.p.a.

Decyzja nadzorcza stanowi prejudykat stwierdzający jedną z przesłanek warunkujących możliwość skutecznego dochodzenia odszkodowania. Wydanie decyzji administracyjnej z rażącym naruszeniem prawa, przesądza o bezprawności i winie funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, ma moc wsteczną i jest wiążąca w postępowaniu cywilnym. A zatem jak wskazał Sąd Okręgowy, wobec istnienia w niniejszej sprawie

decyzji nadzorczej stwierdzającej nieważność decyzji stanowiącej źródło szkody, na stronie powodowej ciążył obowiązek wykazania pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego Skarbu Państwa, czyli faktu powstania szkody (i jej rozmiarów) oraz istnienie normalnego związku przyczynowego pomiędzy ową szkodą a zdarzeniem, które ją wywołało.

W przekonaniu Sądu powodowie nie wykazali, aby na skutek wskazanych wadliwych decyzji administracyjnych, ponieśli rzeczywistą szkodę, rozumianą jako powstała wbrew woli poszkodowanego różnicę między obecnym jego stanem majątkowym, a tym stanem, jaki zaistniałby, gdyby nie nastąpiło wydarzenie wywołujące szkodę. Stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych pozbawiających poprzednika prawnego powodów własności nieruchomości i będących źródłem szkody, nastąpiło ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że będąca jej przedmiotem decyzja dotknięta wadami była aktem bezprawnym już w chwili jej wydania. Nieważne decyzje administracyjne nie wywołały skutków prawnych, mimo że stwarzały określone stany faktyczne. Wyeliminowanie z obrotu prawnego tych orzeczeń administracyjnych ze skutkiem *ex tunc* powoduje, że powodowie odzyskali tytuł prawny do nieruchomości a tym samym nie mogą domagać się odszkodowania wyrażającego się wartością tego prawa. Konkluzji powyższej w żaden sposób nie niweczy fakt, że powodowie nie odzyskali do chwili obecnej posiadania wskazanej nieruchomości albowiem ewentualna odpowiedzialność odszkodowawcza wynikająca z bezprawnego opóźnienia w spełnieniu powyższego obowiązku nie obejmuje szkody wyrażającej się wartością tego prawa, a przy tym legitymacja bierna nie służyłaby w tej sytuacji pozwanemu Skarbowi Państwa, lecz aktualnemu posiadaczowi nieruchomości. A zatem stwierdzenie ze skutkiem *ex tunc* nieważności decyzji odejmującej powodom własność należącej do ich poprzedniczki prawnej nieruchomości,- pomimo niedokonania do chwili obecnej restytucji naturalnej szkody powoduje że nie ponieśli oni z powodu ich wydania uszczerbku majątkowego odpowiadającego wartości tego prawa majątkowego, za którą odpowiedzialność ponosiliby pozwany Skarb i Państwa.

Analogiczna ocena o niezaistnieniu szkody dotyczy żądania odszkodowania w zakresie odnoszącym się do działki nr (...), ponieważ powodowie odzyskali własność również tej części nieruchomości i w ten sposób zniweczone zostały skutki wadliwej decyzji z dnia 18 lipca 1969 roku. Tego faktu nie podważa okoliczność, że powodowie nie figurują aktualnie w księdze wieczystej jako właściciele nieruchomości w odniesieniu do wskazanej działki, ponieważ wpis prawa własności ma tylko charakter deklaracyjny, samego zaś prawa nie tworzy.

Z uwagi na okoliczność, że charakter prejudycjalny dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej miały jedynie decyzje nadzorcze dotyczące decyzji pozbawiających poprzedniczkę prawną powodów własności nieruchomości, natomiast charakteru takiego nie ma orzeczenie, które zapadnie po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, którego przedmiotem jest wzruszenie decyzji nadzorczej, Sąd oddalił wniosek o zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowania administracyjnego.

Oceniając żądania pozwu w zakresie szkody polegającej na zmniejszeniu wartości nieruchomości (jej pogorszeniu) dochodzonego w kwocie nie mniejszej niż 500 000 zł, Sąd Okręgowy uznał, że pogorszenie stanu nieruchomości niewątpliwie prowadzi do zmniejszenia jednego z aktywów, tj. tego, którym jest ta nieruchomość, co oznacza, że nie można uznać aby powodowie dochodzili naprawienia szkody pod postacią *lucrum cessans* a nie *damnum emergens*. Podobnie nie podzielił stanowiska pozwanego, z którego wynika, że ogólny wzrost cen nieruchomości od daty pozbawienia powodów mienia do chwili obecnej, wyklucza przyjęcie, iż doznali oni prawnie relewantnego uszczerbku (w tym znaczeniu, że wskazane prawo majątkowe będzie miało w chwili wydania powodom większą wartość niż w momencie jego utraty). Skoro bowiem szkoda przejawia się w obniżeniu wartości nieruchomości na skutek jej pogorszenia, to wzrost cen nieruchomości na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, nie różnicuje sytuacji powodów w procesie ustalenia wysokości odszkodowania, w tym znaczeniu, że winien być uwzględniony zarówno przy ustaleniu wartości rzeczy (tu nieruchomości) pełnowartościowej oraz tej, która jest obciążona wadą.

Z uwagi na okoliczność, że powodowie upatrywali źródła szkody w wadliwej decyzji administracyjnej, to wyłączną podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa stanowi art.160 k.p.a., co oznacza, że należy wykluczyć zastosowanie przepisów normujących tzw. roszczenia wyrównawcze (art. 224 i n. k.c.). Powszechnie przyjmuje się, że na podstawie przepisów o roszczeniach wyrównawczych pozbawiony władztwa nad rzeczą właściciel, może żądać wynagrodzenia

za korzystanie z rzeczy za jej zużycie lub pogorszenie, zwrotu pożytków, których posiadacz nie zużył albo wartości tych, które zużył (art. 224 § 2 k.c.), zwrotu wartości pożytków, które nie zostały uzyskane z powodu złej gospodarki, odszkodowania za pogorszenie lub utratę rzeczy (art. 225 k.c.).

Stwierdzenie nieważności decyzji stanowiącej źródło szkody przesądza jedynie o bezprawności zachowania strony pozwanej natomiast na stronie powodowej ciąży obowiązek wykazania m.in. związku przyczynowego pomiędzy doznaną szkodą a zdarzeniem sprawczym (tj. wadliwą decyzją administracyjną). W ocenie Sądu Okręgowego szkoda polegająca na pogorszeniu stanu nieruchomości w wyniku niezgodnych z zasadami prawidłowej gospodarki czynności zarządzania i gospodarowania, jako następczych w stosunku do bezprawnego objęcia jej w posiadanie, nie pozostaje w bezpośrednim związku przyczynowym z wadliwą decyzją nacjonalizacyjną. O ile decyzja ta stworzyła podstawę do faktycznego władania nieruchomością przez pozwanego Skarbu Państwa, jednak nie oznacza to automatycznie, że stanowiła również przyczynę uszczerbku w zakresie powyżej zdefiniowanym. Sąd I Instancji powołując orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2.12.2008r. I A Ca 135/08 wskazał, że źródłem szkody wynikającej ze zmiany przeznaczenia nieruchomości mógł być natomiast sposób wykonywania władztwa nad nią przez pozwanego Skarbu Państwa, a zatem zachowanie (lub ich zespół), który doprowadził do takiego przekształcenia (zagospodarowania) nieruchomości. Strona powodowa nie objęła podstawą faktyczną swego żądania takiej przyczyny sprawczej szkody i nie zgłosiła w tej mierze miarodajnych środków dowodowych.

Z tych przyczyn powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, a konsekwencją rozstrzygnięcia z pkt I wyroku było rozstrzygnięcie o kosztach.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez powodów w części tj. w zakresie, w którym Sąd oddalił powództwo o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa odszkodowania w kwocie 1.000.000 złotych (po 500.000 złotych na każdego z powodów) z tytułu pogorszenia i obniżenia wartości nieruchomości stanowiącej obecnie działki ew. nr(...) oraz (...) o pow. 15.7146 ha położonej we wsi M., w gromadzie W., powiat O., wpisanej do ksiąg hipotecznych pod nazwą (...) dla której obecnie Sąd Rejonowy w Otwocku prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

1. nierozpoznanie istoty sprawy,
2. naruszenie przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie na rozprawie w dniu 8 lutego 2012 r. wszystkich wniosków dowodowych powodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.: art. 160 § 1 k.p.a. w związku z art. 361 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że brak jest związku przyczynowego pomiędzy szkodą w postaci pogorszenia i obniżenia wartości nieruchomości, a wadliwą decyzją nacjonalizacyjną pozbawiającą poprzednika prawnego powodów praw do nieruchomości.

Mając powyższe na uwadze apelujący wnieśli o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w powyższym zakresie Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, oraz o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa na rzecz powodów kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I Instancji i przyjmuje je za własne. Na aprobatę zasługują również rozważania prawne tego Sądu.

Apelacja dotyczy oddalenia żądania pozwu w zakresie odszkodowania z tytułu pogorszenia i obniżenia wartości nieruchomości odzyskanej przez powodów. Zdaniem apelujących źródłem tak rozumianej szkody była nieważna decyzja administracyjna z dnia 18 lipca 1969r. Sąd Okręgowy stwierdził natomiast, że brak jest związku przyczynowego pomiędzy tymi zdarzeniami.

Odnosząc się do powyższego wskazać należy, że Sąd rozpoznający sprawę jest związany żądaniem pozwu i jego podstawą faktyczną. Obowiązkiem strony dochodzącej w procesie cywilnym odszkodowania jest dokładne wskazanie i określenie szkody, której naprawienia się domaga. Wymagania pozwu określa art. 187 § 1 k.p.c., zgodnie z którym, pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie uzasadniających je okoliczności faktycznych. Przewidziane przez art. 321 k.p.c. związanie sądu granicami żądania obejmuje nie tylko wysokość i rodzaj dochodzonego świadczenia, ale także elementy motywacyjne uzasadniające żądanie. Sąd orzeka o roszczeniach, które wynikają z faktów przytoczonych przez powoda (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r., III CSK 17/08, nie publ.), a podstawą orzeczenia nie mogą być okoliczności faktyczne, których powód nie objął swymi twierdzeniami (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 listopada 2009 r., V CSK 169/09, nie publ.). W niniejszej sprawie okoliczności faktyczne, jak wskazano wyżej, były jasno zakreślone przez powodów, a zatem Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej ich oceny z punktu widzenia podstawy prawnej wskazując przepis art.160 k.p.a.

Prawidłowo również uznał ten Sąd, że roszczenie powodów dotyczy *damnum emergens*, wskazując, że zmniejszenie aktywów następuje poprzez zmniejszenie, utratę lub ubytek poszczególnych elementów majątkowych dotychczas przysługujących poszkodowanemu. Strata (*damnum emergens*) w rozumieniu art.361§2 k.c. polega na pomniejszeniu strony czynnej majątku, czego przykładem jest także utrata wartości składników majątku poszkodowanego. Zmniejszanie aktywów następuje poprzez utratę, ubytek lub zniszczenie poszczególnych elementów majątkowych, które dotąd przysługiwały poszkodowanemu, zatem omawiana postać szkody polega, na tym, że pomniejszeniu ulega strona czynna majątku. Natomiast utracone korzyści (*lucrum cessans*) obejmują tę część majątku poszkodowanego, o którą się jego aktywa nie powiększyły lub pasywa nie zmniejszyły, a skutek ten nastąpiłby, gdyby nie owe zdarzenie sprawcze, za które odpowiedzialność została przypisana oznaczonemu podmiotowi, co w niniejszej sprawie, jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy nie zachodzi i tę argumentację Sąd Apelacyjny podziela. Słusznie również podkreślił Sąd I Instancji, że w sprawie, która znajduje oparcie w treści artykułu 160 k.p.a. nie wystarczy wykazać bezprawność działania organu przy wydawaniu decyzji. Rolą powodów było także wykazanie dalszych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego Skarbu Państwa. Jak bowiem podnosi się w orzecznictwie stwierdzenie przez uprawniony organ administracyjny niezgodności decyzji administracyjnej z prawem wiąże sąd w zakresie wypełnienia podstawowej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej przewidzianej w art. 160 k.p.a., ale nie przesądza jeszcze o istnieniu pozostałych przesłanek tej odpowiedzialności wynikających z k.c., w tym także o wystąpieniu normalnego związku przyczynowego (wyrok SN z dnia 6 lutego 2004 r., II CK 404/02. niepubl.). W orzeczeniu z dnia 18 kwietnia 2002 r., II CKN 1216/00 (OSNC 2003/4/58), Sąd Najwyższy podkreślił, że za normalne następstwo danego zdarzenia uważa się taki skutek, który zazwyczaj, w zwykłym porządku rzeczy, jest konsekwencją tego zdarzenia, zaś w sytuacjach granicznych rozstrzygające znaczenie winno mieć ze względu na niedookreśloność zwrotu "normalne następstwa" poczucie prawa sędziego.

Sąd Apelacyjny, podziela wywody Sądu Okręgowego w zakresie braku związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem się pozwanego a szkodą i czyni je integralną częścią swojego stanowiska.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powoływana przez powodów jako źródło szkody decyzja administracyjna z dnia 18 lipca 1969 r. spowodowała utratę własności nieruchomości. Stwierdzenie nieważności tej decyzji spowodowało z kolei, że powodowie odzyskali tytuł prawny do nieruchomości. Wydanie decyzji nacjonalizacyjnej nie pozostaje natomiast w bezpośrednim związku przyczynowym ze szkodą polegającą na obniżeniu wartości nieruchomości. Zgodnie z art. 361§1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa swego działania lub zaniechania, co oznacza, że odpowiada on tylko za takie skutki, których koniecznym warunkiem powstania było zachowanie sprawcy, a skutki te są typowe lub oczekiwane w zwykłej kolei rzeczy. W orzecznictwie podkreśla się, że przyczynowość jest kategorią poznawczą o charakterze obiektywnym, która zachodzi pomiędzy dwoma zdarzeniami - przyczyną i skutkiem, przy czym istnienie tego powiązania wyprowadza się na podstawie zasad doświadczenia życiowego, wspartych wiedzą naukową (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2002 r., I CKN 1215/00, OSP 2004, Nr 1, poz. 3 i przytoczone w nim orzecznictwo). Według stanowiska doktryny stwierdzenie istnienia związku przyczynowego w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. następuje przy pomocy tzw. kwalifikowanego testu *condicio sine qua*

non, który przeprowadza się dwuetapowo. Na wstępie ustala się, czy określony skutek pojawiłby się także wtedy, gdyby nie zaistniało zdarzenie, określane jako przyczyna szkody. Negatywna odpowiedź na to pytanie pozwala przejść do drugiego etapu analizy, sprowadzającego się do badania i ustalania "normalności" tego powiązania. Następstwo ma charakter normalny wówczas, gdy pojawienie się przyczyny każdorazowo obiektywnie zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia rozpatrywanego skutku. W orzecznictwie przyjmuje się zaś, że następstwo ma charakter normalny wówczas, gdy w danym układzie stosunków i warunków oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez zaistnienia szczególnych okoliczności, szkoda jest zwykle następstwem tego zdarzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 28/00, niepubl.). Jest rzeczą oczywistą, że wykazanie istnienia szkody jak i tak pojmowanego następstwa przyczynowo - skutkowego obciąża powoda – art.6 k.c.

Przenosząc te ogólne uwagi na grunt niniejszej sprawy należy podkreślić, że Sąd Okręgowy prawidłowo i wnikliwie umotywował brak związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem pozwanego, a wyżej opisaną szkodą. Na skutek wydania decyzji z dnia 18 lipca 1969 r. powodowie utracili prawo własności nieruchomości. Utrata tego prawa była normalnym następstwem w/w decyzji. Natomiast zmniejszenie wartości nieruchomości poprzez pozbawienie jej charakteru rolnego i ogólnej dewastacji nie miało swojego źródła w wydaniu w/w decyzji. Miało ono swoje źródło w zupełnie innym zdarzeniu prawnym, a mianowicie objęciu w posiadanie oraz przyjętym sposobie wykonywania władania nad nieruchomością, który, zdaniem powodów, doprowadził tę nieruchomość do takiego stanu, że jej wartość jest znacznie niższa. Wobec stwierdzenia nieważności w/w decyzji, została ona wyeliminowana z obrotu prawnego ze skutkiem *ex tunc*, a w rezultacie powodowie odzyskali tytuł prawny do tej nieruchomości.

Szkoda dochodzona przez powodów polega na pogorszeniu stanu nieruchomości, co mogło być wynikiem różnych czynników, w tym podejmowanych czynności zarządzania i gospodarowania, a które uznać należy za następce w stosunku do bezprawnego objęcia tej nieruchomości w posiadanie. Rację ma Sąd I Instancji wskazując, że skoro nie nastąpiła utrata prawa własności nieruchomości – wobec jej odzyskania, a uszczerbek w majątku powodów polega na pogorszeniu się stanu nieruchomości, to nie sposób jest uznać, że przyczyną sprawczą tego stanu rzeczy była wadliwa decyzja nacjonalizacyjna. Na skutek tej bezprawnej decyzji wykonywane było władztwo nad tą nieruchomością, jednakże samo władanie nie musiało prowadzić do obniżenia wartości nieruchomości. O ile bezprawne przejęcie nieruchomości było przyczyną wykonywania władztwa nad tą nieruchomością, o tyle władanie to nie koniecznie musiało prowadzić do degradacji wartości nieruchomości. Sąd Apelacyjny w tym składzie podziela przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Warszawie z dnia 2.12.2008r. w sprawie I A Ca 135/08, LEX 577577.

A skoro tak to powodom przysługują roszczenia w stosunku do innego aniżeli pozwany podmiotu, który włada przedmiotową nieruchomością i wówczas zastosowanie mieć będą przepisy art.224 i następne k.c. Dochodzenie roszczenia odszkodowawczego w związku z takimi zdarzeniami wymaga także wykazania, że gdyby powodowie władali tą nieruchomością korzystaliby z niej w konkretny sposób, tak że zachowany byłby jej charakter, a sposób zarządzania nie doprowadziłby do jej degradacji. Tymczasem okoliczności faktyczne objęte pozwem nie wskazywały tych okoliczności, jak również okoliczności mających oparcie w roszczeniach uzupełniających jako podstawy żądania. Powodowie do końca procesu, jak i w apelacji twierdzili, że przyczyną ich szkody jest wadliwa decyzja administracyjna. Słusznie zatem Sąd Okręgowy nie mógł orzekać w tym zakresie z powodu nie objęcia tymi okolicznościami faktycznymi pozwu, a także z braku inicjatywy dowodowej w tym zakresie, która po myśli art. 6 k.c. obciążała powodów, jak również z powodu braku legitymacji biernej, bowiem nie jest okolicznością sporną, że od 1999r. nieruchomość znajduje się we władaniu Województwa (...). W sytuacji gdy podstawą faktyczną roszczenia jest odszkodowanie za szkodę spowodowaną wydaniem decyzji z naruszeniem prawa albo stwierdzeniem nieważności takiej decyzji – przepis artykułu 160 k.p.a. stanowi wyłączną podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa za tę szkodę (uchwała SN z dnia 26.01.1989r. III CZP 58/88, OSNC 1989, nr 9, poz.129, wyrok z dnia 6 lutego 2004 r. II CK 433/02, LEX 163987). A zatem także i z tych przyczyn Sąd Okręgowy nie mógł procedować co do roszczeń uzupełniających, co należy jeszcze raz podkreślić - nieobjętych podstawą faktyczną żądania.

Zgłoszone przez powodów wnioski dowodowe dotyczyły jedynie stanu nieruchomości na datę wydania decyzji administracyjnej z 1969r. i przejścia nieruchomości przez Skarb Państwa i Województwo (...) oraz jej wartości.

Wnioski te, jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, były nieprzydatne dla wyjaśnienia istoty sprawy – wobec braku istnienia związku przyczynowego nie było potrzeby ustalania wysokości szkody oraz z przyczyn wskazanych wyżej.

Biorąc powyższe pod uwagę zarzuty apelacji ocenić należało jako bezzasadne, co skutkowało jej oddaleniem na podstawie art.385 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w zw. z art.11 ust.3 ustawy z dnia 8 lipca 2005r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U.2010.182.1228) w zw. z §6 pkt.7 i §13 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U.02.163.1348).